

Welkomwoord voorzitter 4 en 5 mei comité Simon Huiskamp

Namens het 4 en 5 mei comité Enschede heet ik u welkom, mijn naam is Simon Huiskamp.

Op 4 mei herdenken wij allen – de burgers en militairen – die in het Koninkrijk der Nederlanden of waar ook ter wereld, zijn omgekomen of vermoord; zowel tijdens de Tweede Wereldoorlog en de koloniale oorlog in Indonesië, als in oorlogssituaties en bij vredesoperaties daarna.

Dit jaar staat 'Vrijheid vertelt: de opmaat naar 80 jaar vrijheid' centraal.

Met dit thema wordt aandacht gevraagd voor de littekens die de Tweede Wereldoorlog achterliet en die nog steeds zichtbaar zijn. Heel direct in families die dierbaren hebben verloren, die zijn vermoord tijdens de Holocaust, of zijn omgekomen door het oorlogsgeweld in Nederland en in Nederlands-Indië.

Oorlogen zijn onpeilbaar wreed. En ook al wordt een oorlog altijd in praktische zin aan een onderhandelingstafel beëindigd...hierna dendert elke oorlog, binnen opeenvolgende generaties binnen families, levenslang door. Want binnen families waarin mensen zijn vermoord of omgekomen, ontstaan trauma's. Trauma's die in de haarvaten gaan zitten. Trauma's waarvan je invoelt of kunt begrijpen dat zij onderdeel van iemands leven zijn.

Daarom moeten wij ook ons eigen denken én handelen overdenken, alleen dan is er hoop.

In ons eigen denken en handelen ontstaat hoop voor de toekomst van onze kinderen. En als wij ons verstand zouden verliezen, en als wij onze blik niet op de toekomst zouden richten, dan is er ook geen hoop. Als wij binnen ons eigen denken en handelen, een grenzeloze haat jegens de ander, slechts om wie hij of zij is, kunnen uitbannen, dan kunnen wij in vrijheid leven.

Gedicht gemaakt en voorgedragen door Stella Kensah, junior stadsdichter van Enschede

ANDERS

Zoveel mensen zijn onterecht gegaan
Dat heeft veel mensen pijn gedaan
Mensen moesten voor bommen schuilen
En daarom moesten families huilen

Geen vrijheid om te zijn wie je wilt zijn
Daar bang voor zijn
Is niet fijn
Je moet toch
Kunnen leven?
En alles kunnen geven?
Gewoon buiten kunnen spelen zonder bommen boven je hoofd

Dat is toch waar ieder kind op hoopt
Het moet anders dat vinden we allemaal
Een wereld zonder oorlog dat is ideaal

Gedicht van Toon Tellegen en voorgedragen door Daniël de Boode, voorzitter van A.S.V. Taste

Een man dacht dat hij vrij was - Toon Tellegen

Een man dacht dat hij vrij was
en een engel sloeg hem neer,

de man zei dat hij vrij was
en weer sloeg de engel hem neer,

maar de man zei opnieuw dat hij vrij was
en opnieuw sloeg de engel hem neer,

toen schreeuwde de man dat hij vrij was,
dat hij altijd vrij was, dat hij nooit iets anders dan vrij zou zijn
en de engel sloeg hem tot bloedens toe neer

en schaamte en vergeefse moeite woeien op
en verspreidden zich als stof
over de grijze aarde

en de man stamelde dat hij vrij was,
dat hij dacht dat hij vrij was

en de engel vloog weg

Uit: De verleden tijd van vrede, dichters over 4 en 5 mei', Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek & Nationaal Comité 4 en 5 mei (2005)

Toespraak Burgemeester Bleker

Geachte aanwezigen,

Overal in Nederland herdenken we vandaag de burgers en militairen die, in het Koninkrijk der Nederlanden of elders in de wereld, zijn omgekomen sinds het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog.

Tijdens de oorlog in 40-45 of bij oorlogen en vredesmissies erna.

Zoals de vredesmissies van Nederlandse militairen in Korea (in de jaren vijftig), in Libanon (in de jaren tachtig), in Joegoslavië, Bosnië, Kroatië en Kosovo (in de jaren negentig).

We herdenken door om 20.00 uur twee minuten stil te zijn.

Twee minuten om in stilte te denken aan alle inwoners en militairen, Nederlanders en buitenlanders, hier en overzee, toen en nu, die hun leven hebben verloren voor onze vrijheid.

Deze mensen hebben het grootste offer gebracht dat mogelijk is.

Zij hebben de hoogste prijs betaald voor onze vrijheid.

Zij hebben er hun leven voor gegeven.

In het bijzonder denken we vanavond hier in het Volkspark aan de grote offers die door onze inwoners zijn gebracht ten tijde van oorlog.

En herdenken we de mensen die vermoord zijn of omgekomen zijn door wie zij waren.

Joden.

Roma.

Sinti.

Homoseksuelen.

Mensen met een beperking.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwamen mensen in afschuwelijke omstandigheden om het leven.

Roma en Sinti werden slachtoffer van de genocide door de nazi's. Honderdduizenden Roma en Sinti in Europa werden vermoord tijdens de oorlog.

Zes miljoen Joden, waarvan meer dan 100.000 joden uit Nederland, werden vermoord of kwamen om tijdens de Holocaust.

De Holocaust was de opzettelijke en georganiseerde vervolging van en moord op Joden.

Ook in onze gemeente werden ruim 700 Enschedese Joden weggevoerd naar kampen, om nooit meer terug te keren.

Nadat in september 1941 de Duitse bezetters 105 Joodse inwoners op transport naar kamp Mauthausen hadden gezet, was één man zo moedig om op vele plekken onderduikadressen te regelen voor Joden die met deportatie werden bedreigd.

Dominee Leendert Overduin.

Samen met enkele naaste vertrouwelingen redde Leendert Overduin honderden Joodse inwoners uit Twente door onderduikadressen voor hen te vinden.

In samenwerking met timmermannen werden speciale onderduikhokjes of -kastjes getimmerd die in of bij boerderijen geplaatst konden worden als schuilplek voor Joodse inwoners.

Overduin deed het werk met gevaar voor zijn eigen leven.

Drie keer viel hij in handen van de Duitse sicherheitspolizei.

Hij overleefde ternauwernood de oorlog.

In 1946 werd hij in Enschede hervormd predikant.

In juli 1976 overleed Dominee Overduin.

Met hem verloor Enschede een man met uitzonderlijke kwaliteiten aan wie velen grote dank verschuldigd zijn.

Beste mensen,

Dit jaar en volgend jaar vieren we in ons land dat de Tweede Wereldoorlog 80 jaar geleden ten einde kwam.

We staan erbij stil dat Nederland, dankzij de inzet van militairen van de geallieerde landen, en met hulp van het verzet, werd bevrijd.

Wij hebben onze vrijheid en onze democratie aan al die mensen te danken, die voor onze vrijheid gestreden hebben.

Dat besef is een belangrijke motivatie om de vrijheid te vieren en voor onze vrijheid te blijven strijden.

Iedere dag opnieuw.

Want onze vrijheid, onze democratie en onze vrede zijn niet vanzelfsprekend.

Op dit moment, dat wij hier in Enschede herdenken, woedt er al ruim twee jaar lang een oorlog aan de rand van Europa.

Tienduizenden burgers in Oekraïne zijn sinds het uitbreken van de oorlog om het leven gekomen.

En miljoenen inwoners zijn hun land ontvlucht.

Onschuldige slachtoffers van zinloos oorlogsgeweld.

Ook in Israël en Gaza zijn sinds oktober vorig jaar opnieuw vele duizenden burgers het slachtoffer van haat, terreur en geweld.

Het verdriet over al deze onschuldige burgerslachtoffers is niet in woorden uit te drukken.

Ook in Enschede voelen we het verdriet bij onze inwoners die dierbaren voor altijd moeten missen, vanwege de oorlogen die ook nu nog woeden in de wereld.

Oorlog en geweld leiden alleen maar tot verdriet en diepe wonden die decennialang voelbaar zijn.

En oorlog en geweld elders in de wereld leiden tot spanningen tussen mensen hier.

Dat is buitengewoon zorgelijk.

We zijn juist een samenleving die sterk is door zijn democratie, door zijn grote verscheidenheid en door de vrijheid die we elkaar geven.

Daarvoor is het nodig dat we niet oordelen, maar open staan voor elkaar.

Door respect te hebben voor de ander en door elkaar te willen horen vanuit gelijkwaardigheid.

Door te luisteren naar elkaars verhaal, voelen we elkaars pijn en groeit het begrip.

En bovenal door het gedeelde besef, dat het verleden ons geleerd heeft: er is geen beter alternatief voor vrijheid.

Het fundament van onze vrije samenleving is gelukkig robuust, maar niet onaantastbaar.

Daarom moeten we onze vrijheid dag in dag uit beschermen en versterken.

Dat zijn we verschuldigd aan alle mensen die voor ons het grootste offer brachten.

Zij leverden een immense bijdrage aan de vrije wereld, waarin wij vandaag de dag leven.

Dat moeten we ons blijven realiseren.

Daarom is samen herdenken op 4 mei zo van belang.

Opdat wij nooit vergeten dat velen een hevige strijd leverden en de hoogste prijs betaalden voor onze vrijheid.

Zij blijven voor altijd in ons collectief geheugen gegrift staan.

We herdenken om nooit te vergeten.

Opdat we leren van het verleden, en ons vandaag inzetten voor wat morgen nodig is, om in vrede met elkaar samen te leven.